

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 »
 Helyben háshoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 »
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 8.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatás
 vagy megőrzésére nem vállal köte-
 lezet.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, márczius 27.

Ellenség a tűzhelyünknel.

Elet-halál harcra megyünk Ausztriával, a mint mentünk a mohácsi vész után annyiszor. Kockán van nemzeti czimere, lobogónk, nyelvünk, iparunk, vagyunk és a mi fő: nemzeti becsületünk.

Nehéz a harc, mert védtelen. Semmit sem ér egy huszár-attak, egy kuruczcsíny. Észszel, erős akarattal, hazafisággal és rendületlen egységességgel kell a küzdelemnek neki indulnunk.

És ebben a történelmi időben előbukkan valahonnan a csatornákból egy-két kívül-belül szurtos alak s meg akarja köztözni a küzdőnek kezét-lábát, hogy az ellenfél igát tegyen a nyakunkra, ők pedig addig a zsebünkre nézve variálják Prondhon mondását akként, hogy a tulajdon lopás, de az eltulajdonítás nem lopás.

Vajh kik ők és merre van hazájuk? Sehonnaiak és mégis mindenütt felbukkannak. Japánban az oroszokat éltetik, Párisban a németeket, nálunk nov. 19-át. De azért politikai jogokat követelnek, jogot arra, hogy ne csak a népet vezessék félre, hanem a hazájukat is. Hazát? Nem, ilyen özönvíz előtti fogalommal nem törődnek. Csak azt a földet akarják rabjukká tenni, amely mások munkájából kenyeret adott nekik is.

A becsületes, hazafias munkásokat elbolondító herékrol van szó.

Tavaszdik. Munkába lép Isten min-

den teremtett remeke, a fa apró rügyeitől kezdve az emberig. Tavasz szellőt érzünk a nemzeti élet terén is. Dolgozni, haladni akarunk itt is. És akkor egy-két naplopó előáll s az általános sztrájknak akar propagandát csinálni.

Természetes. Minél kevesebbet dolgoznak a munkások, ők viszont annál jobban uraskodhatnak, mert az az éhes ember bennük látja megmentőit s odaadja nekik utolsó garasát. Ezért kell a munkabéreket mindenütt fölemelni. Nem a munkás látta annak hasznát, hanem a sztrájkvigéző s nem is a munkaadó fizette meg a sztrájk árát, hanem bölcsen áthárította a közönségre. A közönség pedig csodálkozik a nagy drágaságon, sóhajtozik régi jó idők után — és fizet. Nem veszi észre, hogy azért drágább az élet, mert egy néhány ezer nem dolgozik s mégis urasan eszik, iszik.

Tessék már most nemzeti vívmányokról beszélni. Önálló ipart akarunk teremteni? Hisszen itt legvirágzóbb ipar a sztrájk-ipar. Nemzeti hadsereg? Nem tudjuk azt fizetni, mert a szervezett naplopók sztrájkjai emésztik föl a milliókat. Adóreform? Létminimum? Nem jutunk el egyikhez sem, mert henyeséggel házalók kihívják a másik ellentétet s a középuton haladni akaró reform két czivódó közt a középuton megréked.

Mikor a zsidók a babiloni fogságból visszatérve, felépítették a templomot, kard volt egyik kezükben, vako'ó-kanál a má-

sikban. S az ellenség rohamai daczára felépült Jehova háza.

A magyar államiság templomát sem fogjuk másként felépíteni, mint harcok közepette.

Ha meg akarjuk menteni a magyar ipar, mentsük meg a magyar iparost. Ha erőssé akarjuk tenni a földművelést, pusztítsuk ki a földművesek lelkiismeretének sáskáit. A nemzeti hadsereg pedig találja alapját egy milliókra menő hadseregben, amelyet a hazafiság hevít s amely megvetéssel dobja ki köréből a hazátlan csavargókat.

Országszerte szövetkezések indultak meg, a melyek egyenesen kizárják a sztrájkbandák kolomposait. Vajha késő ne volna ez az ébredés! Hiába, a munkásosztály még nem eléggé önálló. Vezetőt kíván. Ma az élősdiék tukmálták rájuk magukat a sztrájk, az ébeztetés által. A gyomruk ösztöne köli őket megrontóikhoz. Nos hát ugyanez kell hogy a tisztességes ultra vezesse őket s a munkás álljon helyt neves nevéért. Kényszerítse őket a munkaadók szövetsége, addig is, míg belátásuk nem vezérli a munkásokat.

Az utonállókat kérelhetlenül kiirtották. Mivel különb az, aki százaknak és ezreknek kezéből üti ki a vakoló-kanalat, a gyalut, a kalapácsot, melylyel kenyeret keresi? Még sokkal gonoszabb, mert amaz egy embert, emez pedig családok ezreit, az általános sztrájk a hóbortjával pedig egy nemzetet gyilkol meg. Dr. K. A.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A majom, mint az ember torzképe.

Francziából* ford. dr. Némethy Gyula.

A mult télen egy nagy páris mulatóhely szinpadán egy gentleman mutogatta magát. A legutolsó divat szerint volt öltözve, angol posztóból a legelőkelőbb szabónál készült ruhába, tündöklő fehér inggel, keztüi pedig, mintha csak öntve lettek volna kezeire. Szivarra is gyujtott, szürcsölte cock-tail-jét, végre magára vetve vaskos vászon felöltőjét, fejébe nyomva a szemvédős (Schirmleder) chauffeur sapkát, fel kapott automobiljára s egy néhányszor körülkocsikázott a szinen. Ez a gáncsnélküli gentleman nem volt más Consul, a csudás, a valószínűtlen Consul, kinek tehetségét egész Páris bámulta. Egy fiatal csimpánz tudniillik.

Afrika nyugati partján fogták el s Lon-

* Lectures pour tous. Décembre 1904. Bostock.
 «Le dressage des faures. Ha chette. Paris 1904.»

donba vitték. Webb egy idomító kezeibe került és csakhamar legjobb tanítványa lett. Néhány hét múlva kanállal, villával evett, pohárból ivott, kezét, arcát megmosta, megtörölközött, forgatta a könyv leveleit, irt, azaz néhány bizonytalan karczolatot tett tollal vagy írónnal. Nevelésének koronája gyanánt megtanult biciklizni, automobil hajtani, zongorázni, géppel írni. Csakhamar addig vitte, hogy nagy hatással produkálhatta magát London nagy «music-hall»-jainak szinpadán.

Ez csak kezdete volt egy dicsőséges pályafutásnak, amely Európa és Amerika nagy városaiiban folytatódott. Bostock a kires impresszário megvette s először is New-Yorkban állította ki, hol a menaszériában egész lakosztályt rendeztek be neki, több kis helyiséggel, hálószoba, ebédlő, társalgó és testgyakorló helyiséggel. Consul kezdetben nem úgy viselte magát, mint egy komoly lakóhoz, illik. Összeharapdálta a szobájában alkalmazott Edison lámpák reflektorait. Később azonban, méltósága tudatában elhagyta ezt az időtöltést. Egy szép

napon elkezdett fájni a foga. Az előhívott fogorvos konstatálta, hogy kettőt ki kell húzni. Az elsőnél megkötözték Consul, de engedelmesnek és nyugodtnak mutatkozott a műtét alatt, úgy hogy mikor a másikra került a sor feloldották kötelékét. Mihelyt megszabadult a köteléktől, kiegyenesedett, magához vont a fogorvost és melegen megölelte; azután ujjával megmutatta a másik rossz fogát.

Consul Párisba óriási sikert aratott. Az egyre tóduló közönség magán kívül lett a gyönyörűségtől mikor az angol divat szerint öltözött majom rágyujtott a pipára vagy szivarra s eldobta a gyufát, hogy meg ne égesse ujját. Rése volt minden dicsőségben. Egy nagyhatású darab századik előadása alkalmából rendezett vacsorára meghivatván, egy asztalnál ült egy akadémiussal. Comédia Francaise teljes fizetésű tagja is irigyelhette a jövedelmét. Consul havonként 20-30 ezer frankot zsebeit be. 625.000 frankra becsülték és 500.000-re biztosították. Minden diadalai daczára, congói szülőerdejétől távol lévén, senyvedett s Berlinben,

— A legjobban ajánlható azúri közönségnek ruha-beszerzésre —

MITTEILER EDE

Nagyvárad,
 Fő-utca.
 (Uri Casinó-épület)
 TELEFON 520.

angol divatszabó cég

■ Szövetek és belések méterenkint nálam a legolcsóbb gyári árban szerezhetők be. ■

mely angol szövetekből a legujabb szabás szerint a legszebb kivitelben készít **férfi öltönyöket**, s minden e szakba vágó ruhaneműeket. — **Női costümök**, valódi angol **SZÖVETEK** nagy választékban.

A politikai válság

Veszedelemesen közeledik a végző terminus — április 4-ike, amikor a képviselőház, ahol Tiszáék nem akarnak többé mint miniszterek, megjelennek — de ennek dacára a válság még mindig a ponton áll. Az elnökségnek folyólag, úgy anélkül, hogy a válság terjedmény nem mutatkozna.

Szombaton Szil. Kálmán vasárnap és hétfőn Szögyény-Marich László berlini nagykövetet fogadta a király a válság dolgában, ugyan csak tegnap járult a király elé a parlament képviselői az elnökség is, közbe közbe Tisza István gróf ismételtén megjelent a felség előtt, — de tényeken kívül más pozitív hír nincs, csak még kombináció.

Szögyény-Marich kihallgatásával kapcsolatban azt is emlegetik, hogy Vilmos császártól üzenetet hozott volna, de ez nem hihető. Idegen arakodó nem avatkozhatik belügyeinkbe még ilyen módon sem.

Az ügyvezető-minisztérium helyett most hivatalnok-minisztériumot emlegetnek. Ez sem valószínű. A magyar alkotmány csak parlamentáris kormányt ismer.

A szabadelvűpárt intéző bizottsága szerdán tart ülést, előzőleg Szentiványi Árpád — udvari ebédre megy.

A válságról szóló újabb híreink a következők:

Hivatalnok minisztérium.

Tény az, hogy a Tisza-kormány április 4-én már semmi szín alatt nem akar a Házban megjelenni és addig bármi módon új kormányt akar teremteni. Ez a törekvés szülte a legújabb tervet, a tiszta hivatalnok-minisztérium tervét. Elnök is, tánczaminiszterek is kizárólag hivatalnokok volnának, akik igyekeznének a nélkülözhetlen államszükségletek számára esetről-esetre többséget toborozni, avagy rögtön távoznának, mihielyt parlamenti kormány alakulna. Miután ennek a szándéknak híre Bécsbe is eljutott és egyidejűleg azt a hírt kapták, hogy Szögyény Budapestre érkezett; azért a bécsi lapok biztosra veszik Szögyény miniszterelnökségét, ellenben idehaza senki sem hisz ebben a miniszterelnökségben és általános az a nézet, hogy a külügyminiszter és a berlini nagy-

követ mai kihallgatása a német kereskedelmi szerződéssel függ össze. A szabadelvű-párton azt hiszik, hogy ilyen hivatalnok minisztérium, melyben egyetlen politikai sem foglalna helyet, nem robbantaná szét a pártot és ezzel szemben Szentiványiékat benne lehetne tartani a pártban. Az ellenzéken éppen olyan képtelenségnek tartják a hivatalnok minisztériumot, mint a kisebbségi kabinetet és reménylik, hogy a király végre is enged és megbizzza Andrássyt a koalíció programja alapján a kabinet-alakítással. Minden egyéb kísérlet csak intermezzo lehet, melyet nyugodtan ki kell várni.

A Khuen-Héderváry kabinetéről is beszélnek még mindig. Ha Khuenre csakugyan rákérülne a sor, ami az eredeti bécsi szándékkal teljesen egyezik, akkor természetesen jönne az ő programja is: elnapolások a kimerülésig és végül új választások.

Természetesen az első elnapolás maga után vonná a szabadelvű-párt újabb szakadását, de ez Khuennek mindegy; ha kisebbség áll mögötte, éppenséggel nem jelent semmit, hogy ötvennél többen vagy kevesebben vannak. Valamelyes csak marad.

Jellemző, hogy a holnapi udvari ebédre meghívták Szentiványi Árpádot. Szerdán van a szabadelvűpárt értekezlete és Szentiványit kedden este udvari ebédre hívják.

Szögyény-Marich a királynál.

Tisza István ma reggel egy óra hosszat időzött Szögyény-Marichnál, Tisza elmenetele után Szögyény a várhoz hajtatott, ott mintegy félórát töltött a kabinetirodában és azután visszament szállására, hogy átöltözzék a délutáni kihallgatásra.

A Magyar Távirati Iroda jelentette: O felsége tegnap délelőtt külön kihallgatáson fogadta Szögyény-Marich nagykövetet. Az uralkodó a mai nap folyamán ismételtén kihallgatáson fogja fogadni a német nagykövetet. Szögyény-Marichot csakis ama szándékkal hívták meg ő felsége elé, hogy meghallgassák a válságról való felfogását, mert legmagasabb helyen igen nagy súlyt fektetnek a nagykövetnek, mint magyar államférfinak és a nemzetközi viszonyok kiváló ismerőjének nézeteire. Azt a leghatározottabban állíthatjuk, hogy sohasem volt szó arról, hogy Szögyényt kormányalakítással bízzák meg. Tekintettel arra

a körülményre, hogy a nagykövet már mintegy negyed évszázad óta a külföldön tartózkodik szolgálati minőségben, nem is lehetett neki a kabinetalakítást felajánlani.

Ő felsége Szögyény-Marich nagykövetet ma délelőtt 11 órakor magánkihallgatáson fogadta. A kihallgatás fél tizenkettőig tartott.

Hír szerint Szögyény-Marich nagykövet holnap este vissza szándékozik utazni Berlinbe.

Egyik fővárosi esti lap Szögyény kihallgatásához azt a szenzációs hírt fűzi, hogy ez a kihallgatás annál fontosabb, mert a nagykövet nemcsak ismeri a király hű szövetségeseinek a német császárnak véleményét ebben az ügyben, hanem üzenetet is hoz tőle a királynak.

Hogy az az üzenet hogyan szól, azt természetesen nem lehet tudni, de beavatottak azt tartják, hogy előnyösen befolyásolja majd a válság megoldását, amennyiben Berlinben a leghatározottabban ellene nyilatkoztak az erőszakos eszközöknek és esetleges parlamenten kívüli, tehát abszolutisztikus színezetű kormány működésének, mely minden esetre többet ártana a hadsereg sokat emlegetett egységének, mint az átmenetileg megcsinált magyar vezényszó.

A parlamenti elnökei a királynál.

Ma délelőtt volt az elnökség fogadtatása. Fél tizenegy órakor a főrendiház elnöksége jelent meg a kihallgatási teremben. Gróf Csáky Albin elnök, Ernuszt Kelemen és báró Kemény Kálmán alelnökök együttesen mutatkoztak be. A kihallgatás egy negyed óráig tartott. Tizenegy órakor ugyancsak együttesen jelent meg a képviselőház elnöksége. Fusth Gyula elnök, Bolgár Ferenc és Rakovszky István alelnökök.

Ez is csak rövid kihallgatás volt. Tulajdonképpen csak formaszzerű bemutatkozás volt, melynek a válság ügyében nincsen jelentősége. — Az összes elnökök magyar díszruhában voltak.

Fusth Gyula rövid üdvözlő beszédet mondott, melyet fohászszal végzett: Hogy az Isten sokáig tartsa meg a királyt.

A király papírról olvasta le a rövid választ, hogy elvárja az elnökségtől, hogy igazságos és pártatlan lesz.

Ezután azt kérdezte a király Justhtól, hogy hol járt, hogy olyan hamar hazakerült? Justh

1904 tavaszán elpusztult, 9 éves korában. — Tagadhatatlan, hogy fizikai tekintetben a nagy majmok: a gorilla, orang-utan és csimpánz hasonlítanak legjobban az emberhez. Egész szervezetük az, a képességük, hogy hátulsó végtagjaikon annyira amennyire egyenesen megállhatnak, hogy kezeikkel fogni képesek, mint mi, e mellett tanuskodik. Végre ami csak növeli az illúziót, minden állat között a majomnak van a legnagyobb, szinte hihegetlen, megdöbbentő, képtelen tehetsége az utánzásra. Flourens egy napon elment a Jardin des Plantesba megnézni egy orangután-t; egy öreg ur ismerőse volt vele, kinek a háta erősen meg volt hajolva, s botra támaszkodva kinosan vándorolt. Mekkora volt Flourens bámulása, midőn egyszerre csak az orang-utan elveszi az öreg botját, sétálni kezd, görbe háttal botra támaszkodva. A majom utánzó képességét mindig fölhasználták vásári komédiáknál. Nincs is emmi mulatságosabb, mint a majom, mikor villámgyors mozdulatával, bámulatos mozgékony-sága arczizmaival utánoz valakit.

A XVII. században egy csepürágónak,

Briochénak, kinek színháza a Guéné-gand-utca végén, a Pont-Neuf mellett állott, volt egy Fagotin nevű majma, egész Páris gyönyörűsége. Egy nap Brioché bajnoknak öltöztette majmát: nagy tollas kalap, kis köpönyeg büszkén a hátára vetve, kard az oldalán. Fagotin aztán elkezdte Fracasse kapitány hetvenkedő járását majmolni, majd kihuzta kardját és vagdalkozott vele. Igen komikus poszával. A közönség majd megpukkadt nevetésben. Ezalatt éppen arra sétált Cyran de Bergerac s azt híven, hogy a majom őt utánozza, kardot rántott és leszurta a szegény állatot. Ez volt Fagotin szomorú vége.

A majom ezen tehetsége révén jóra való cseléddé is képezhető. Buffonnak volt egy orangutan-ja, amely a vendégeknek kezet nyújtott s komolyan elsétált velük. »Láttam őt írja Buffon leülni az asztalhoz és kibontani asztalkendőjét, azután megtörölte vele ajkait, kanállal, villával vitte az ételt a szájához, öntött magának a pohárba, kocczintott, ha felszólították, findzsát meg aljat hozott az asztalhoz, cukrot tett bele, azután teát öntött s

meghütötte azt, — mielőtt megitta volna. Indiában az orangutanokat meg gibbonokat megtanítják a »punka« kezelésére; ez t. i. egy nagy vitorlavászon, melyet a terem plafonjára függesztenek s egy kötél segítségével igazgatnak. Sumatrában a makakó majmok fölmásznak a fára és gyümölcsöt szednek, parancsra. Fokföldön a kutyaféjű majmok a legkülönbözőbb mesterségekhez értenek. Ültetvény-őri méltóságra emeltetve, vadásznak a tolvajokra, mint kovácssegédek táplálják a tüzet és kezelik a tüzet, mint alkocsisok vezetik az első pár ökröt fuvarozás közben. A csimpánz lévén a legnagyobb utánzó képességgel megáldva, főleg az ő becses szolgálatát szokták igénybe venni. Egy tengerész tiszt beszéli egy csimpánzról, hogy a hajón élén, nagyon jól észrevette, mikor éri el a kemence a kellő hőfokot s ekkor sietett értesíteni a péket. Ezenkívül egy kicsit értett a matrósághoz is, fölhozta a horgonykötelet, kifeszítette a vitorlákat, lehengerítette a köteleket.

(Vége köv.)

A ki nem látja, nem hiszi! A ki megnézi, elámul azon a csodálatos sok szép tavaszi ujdonságon, melyek Hegedüs Ármin Magyar Divatcsarnokába beérkeztek. Különös figyelmet érdemelnek ezek a sok szép kész blousok, melyeknek eredeti modelljei direkte Párizsból jöttek. Új szép és divatos blouse-kelmék, divatlap szerint díszek nagy választékban. Az árak pedig felülmúlhatatlanul olcsók. Tisztelettel: **Hegedüs Ármin** Szent László-tér Fekete-Sas szálloda kapuja mellett.

János, Feldmann Benő, Nyiry István és Zádor Márton.

Első: Elnök dr. Szász Márton, helyettes Kocsis Béla; rendes tagok Balazs János, Jakabfi Lipót, Marosvári György; póttagok: Mandel Albert, Komlóssy Ignác, Lóty András és Juricskay Zoltán.

Margitta: Elnök Szabó Lajos, helyettes Bólyi Adorján; rendes tagok Berger Viktor, Zakar Kálmán, Altmann József; póttagok Horváth István, Györi Károly, Márton János és Kallós Jakab.

Nagyvárad: Elnök Márton István, helyettes Lévy József; rendes tagok Bór Áron, Szilvassy Lajos, Berecsky Sándor; póttagok Salamon Áron, Csájkó György, Bagosi Imre és Szabó Imre.

Nagyvárad központi járás: Elnök Zsigy Miklós, helyettes Szabó Sándor; rendes tagok Sternberg László, Román József, ifj. Pópper József; póttagok Kapler Albert, Zalkovszky Albert, Ronslay Géza és Szabó Károly.

Székelyföld: Elnök Fényes Endre, helyettes Zalai Sándor; rendes tagok Gönczi Jenő, Lévai Ignác, Koronvárosi Gábor; póttagok Nuszbaum József, Kenderesi Lajos, Timonovszky Gyula és Turanyi Lajos.

Tenke: Elnök ifj. Nadányi Miklós, helyettes Szentmarjai Márton; rendes tagok Szentirányi Károly, Szabó Sándor, Boglitz Béla; póttagok: Schreier Hermann, Ritter József, Lévi Dávid és Libertini János.

Hogy a vidéki bizottságokban kik fogják a pénzügy igazgatóságot képviselni, az még megállapítva nincs, mert nyárig az ügyosztály személyzetében változás történhetik.

* A városi vámpanama ismét felszínre. A m. kir. Kuria tudvalevőleg 17 vádpontot nézve újabb bizonyító eljárás megindítására hívta fel az annak idején nagy port felvert városi vámpanama ügyében a nagyvárad kir. ítélőtáblát. A tábla Ember Géza törvényszéki bírót küldte ki az eljárás foganatosítására, ki annak idején, mint vizsgálóbíró vett részt a bűnügy tárgyalásában. Ember Géza most tehát sorban hallgatja ki azokat, kik az illető pontokra nézve hiteles vallomást tudnak tenni. Ezek közt sok új tanu van. A kihallgatások szorgalmasan folynak s mint értesülünk, ez az újabb bizonyítási eljárás teljesen új és váratlan fordulatot fog ennek az ügynek adni. Az újabb vallomások, hír szerint, kedvezők *Becskay* Arthurra nézve, kit valószínűleg rehabilitálni fog ez az újabb — illetőleg kiegészítő tárgyalás. A bizonyítási eljárás befejeztével az iratokat Ember Géza átteszi a kir. ítélőtáblához, mely az újabb bizonyító eljárás eredményének figyelembe vételével fog most ítéletet hozni.

* Eljegyzés. *Kelen* Béla a nagyvárad ipartestületi hitelszövetkezet titkára eljegyezte *Fodor* Irénkét Debreczenből.

* Lövöldöző román jogászok. Vasárnap virradóra a Körözs utcai Szabó-féle vendéglő előtt két fiatal ember nagy lármát csapott és lövöldözni kezdett. A zajra elősietett *Nagy* István rendőr csitítani igyekezett a fiatal embereket, akik erre a rendőrt megtámadták, sőt egyikük lövéssel is fenyegette. A hamarosan előérkezett *Márton* János és *Kovács* László rendőröknek is nekitámadtak, az egyik forgópisztolylyal, a másik pedig boxerral. Mivel a csendhárbitók nevüket megmondani

nem akarták, a rendőrök lefegyveresték őket és bekísérték a rendőrségre. Itt kiderült róluk, hogy román joghallgatók, névszerűen *Bugária* *Szevér* és *Mikulás* *Emil*. Bugáriunál forgópisztolyt és négy éles töltést találtak. Mint-hogy a rendőrök nem csupán lövéssel fenyegettek, hanem boxerral tetteleg is bántalmazták, a rendőrség büntügyi eljárást tett ellenük folyamataiba. Az elkobzott fegyvereket bünyjelként visszatartotta a rendőrség és átadta a királyi ügyészségnek.

* Elfogott szélhámós. Jó fogást csinált tegnap a nagyvárad rendőrség egyik ügyes nyomozó ellenőre, *Kelmen* *András*. Elfogta ugyanis *Domokos* *Sámuel* volt waggongyári munkást, aki tavaly Szeghalmon betöréslopást követett el s megszökött. A gyulai királyi törvényszék köröző levelet bocsátott ki a jómadar elfogatására, de ő ezzel nem törődött semmit, hanem Nagyvárad felé vette útját, sőt itt *Bozányi* *Károly* társaságában még holmi kabátolvasásra is vállalkozott, de törvényszék elé került s lezárattott. A fogságból kiszabadulva ismét a szélhámosság terére készült kivezni, mignem a gyulai törvényszék körözése alapján a rendőrség el nem fogta. Domokost a rendőrség átkísértette az ügyészséghez, mely intézkedett, hogy a notorius gazembert a gyulai törvényszék vizsgálóbírája elé kísérik.

* A városi pénztári panama epilógusa. Jelentettük már napokkal ezelőtt hiteles értesülés nyomán, hogy a városi pénztári panama ügyében a belügyminisztérium fegyelmi bírósága elutasította hivatalvesztésre ítélt felbuzerálását s jóvá hagyta a város közigazgatási bizottság fegyelmi választmányának ítéletét, mely a városi pénztár kezelőit *Hegedűs* *Géza* főpénztárost és *Darvassy* *Sándor* főellenőrt hivatalvesztésre ítélte. A döntés vasárnap *tényleg le is érkezett a városhoz*. E tárgyban a közigazgatási bizottság legközelebb gyűlést tart s azon a miniszter helybenhagyó leiratát felolvassák. A polgármester így az *áprilisi köszegülésen* meg is teszi előterjesztését a megüresedett főpénztárosi és főellenőri állás betöltésére nézve. *Hegedűs* és *Darvassy* ügye most még bűnügyi térre terelődik.

* Megégett gyermek. A vétkes vigyázatlanságnak ismét áldozata van. *Popa* *János* tenkei lakos három éves kis fia tegnap, míg anyja Görbeden járt összeégett. Az asszony a kis fiút szomszédasszonyának gondviselésére bízta, ki azonban ki ment az erdőre fát szedni s addig rá csukta az ajtót a gyermekre. Az egyedül maradt kisfiú játszani kezdett a tüzzel, amely belekapott ruhájába és már a szoba is tűzben volt, mikor a kitóduló füst gyanút keltett a járókelőkben. A szerencsétlen kis áldozatot teljesen összeégetve találták meg, de még volt benne élet s így a biharmegyei Kózkórházba szállították, hol kiszünetelt.

* Verekedő napszámós. Igalmatlan jelenet játszódott le tegnap a Halász-utcán. *Magyar* *Ferencz* kömüves tanoncz összeszóllakozott *Szabó* *Ferencz* napszámossal. Szabó kést rántott elő s a hátába szurt *Magyar* *Ferencz*-nek. A szerencsétlen kömüves tanonczot kórházba szállították, *Szabó* *Ferencz* napszámost pedig a rendőrség vette pártfogásába.

* Elfogott szűrtolvajok. Tegnap délután *Lunkán* *Tódor*, *Morár* *János*, *Malicza* *Jakab* és *Tarsoly* *Gusztáv* panaszt tettek a rendőrségen, hogy a nagyvásártéren állott sze-

keriekről szűreiket ellopták. A rendőrség azonban hamarosan elfogta a szűrtolvajokat és pedig *Moza* *Anti*, *Tuszkás* *János* és neje, *Mos* *Demeter*, *Vlad* *Péter*, *Zsuzse* *György* és *Flóra* személyében. A jeles gárdát a rendőrség lezárta.

* Lövöldöző kömüves tanoncz. *Herpán* *József* kömüves tanoncz vasárnap délután igen unatkozhatott, mert foglalkozás hiányában kirohant a Teleki utcára s forgópisztolyból jobbra-balra lövöldözött. A virtuóz kömüves tanonczot bekísérték a rendőrségre és lezárták.

* Elveszett pénzes erszény. Tegnap egy pénzes erszény veszett el, benne két drb. 20 koronás arany, 10 korona ezüst pénz, egy kis kulcs és egy arany lánczcsüngő. A megtaláló 10 korona jutalmat kap a rendőrségen.

Pannonia étterem és télikert.

Első minőségű **Dréher-féle KORONA-SÖB**, termelőktől beszerzett **kitünő BOROK**; továbbá izletes villás-reggeli **zóna szerint is kiszolgálva 20 fillérért.**

Tisztelettel

KARNER GYULA vendéglős.

x Felhívjuk a t. olvasó közönség figyelmét **Mitteiler Ede** férfi-szabó mai számunkban közölt tárcza alatti hirdetésére.

x **Mulató a Szabó vendéglőben.** Szücs Laci kitünően szervezett társulatát annyira megkedvelte már a nagyvárad közönség, hogy szinte bucsujáró hely lett a Szabó vendéglője, mely gyönyörű télikertté van átalakítva, a társulat egy nagyon kedves női taggal szaporodott, *Ricza Gismka* egy nagyvárad szépleány lép fel esténkint, aki csak most lépett a brelli pályára, a társulat erőssége *Szücsné Ilonka* a kedves szubrett énekesnő, azonkívül fellépnek még *Haber* szájharmonikus művész, ki remek számaival valóssággal elragadja a hallgatóságot. Nagy hatással szokott énekelni *Papp Ferencz*, a jeles baritonista is, aki a nótakirály társulatának erőssége volt. A műsor utolsó és leghatásosabb száma *Farkas Imre* jeles poéta „Vén cigány” című melodiája, amit a direktor ad elő igaz szép hatással.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Kedd: Az arany patkó (uj).
Szerda: Az arany patkó.
Csütörtök: Vándorlegény.
Péntek: Tosca.
Szombat: Jótékonycélú előadás a Kossuth-szobor javára. A darabot hétfőn határozza meg a bizottság.

Vasárnap este: A Hajduk hadnagya.

Az Aranypatkó premierje. Kadelburg vigjátékának ma lesz a Szigligeti színházban a premierje. Nálunk a darabot pompásan betanulták, s az összes szereplők nagy ambícióval készülnek a mai premierre. Főszerepeket: *Somogyiné*, *Örley Flóra*, *Berlányi V.*, *T. Pogány*, *Agnelly*, *Benkő*, *Tihanyi*, *Tóth*, *Bérczi*, *Bognár*, *Krasznai*, *Rédei*, *Szarvasi*, *Sümegei* játsszák.

Új modern férfi szabó-üzlet Nagyvárad, Színház-u. (Dr Adorján-ház.)
A tavaszi és nyári idényre ajánlom a legdivatosabb, finom hazai, angol, francia-, skót-, Hemszpon-kelmékből felszerelt divatos szabásu uri öltönyöket valamint mindentéle sport- és Livré-öltözeteket a legújabb angol szabással állítok elő. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kérve maradtam kiváló tisztelettel: **Harmathy István**, férfi-szabó. A nálam készült ruhámok díjmentesen vasáltak

Z E N E.

A „Harmonia“ próbái. A nagyváradai „Harmonia“ zenecsoport férfi- és női énekkara, ma kedden délután 5 órakor összejövetelt tart (Szalárdi utca 13. sz. alatt), amelyen való megjelenésre a t. közreműködők az előadandó darab begyakorlása és a névsor végleges összeállítása céljából teljes számban kértnek. — Az egyesület fúvós részével kiegészített teljes zenekara — a vegyes énekkar közreműködésével — szerdán délután 5 órakor tartja próbáját a Közs. polg. fiúiskola zenetermében. — Az április 2-án tartandó „Beethoven“ hangversenyén a közreműködők az alapszabályokban előírt jelvényt kértnek megjelenni, melyek a hangverseny előtti napon Kálmán Sándor Szent László-téri üzletében átvethetők.

EGYESÜLETEK.

A kerületi betegsegélyező gyűlése.

Nagy érdeklődés mellett tartották meg vasárnap a kerületi betegsegélyező pénztár közgyűlését, mely a felmerült vádakat alaptalanoknak találta s a felmentvényt egyhangulag megadta a tisztikarnak.

A gyűlésen Láng József elnököl.

Rácz Mihály ügyvezető-igazgató felolvasta az évi jelentést, melyből kiemeljük a következőket:

Bevételeink és kiadásainkról következőkben számolunk el: Évi tiszta bevétel volt 1904. évben 90575 K 21 f. Kiadás 1904. évben 86916 K 05 f. Tiszta maradvány 3659 K 16 f, ha ehhez hozzáadjuk az 1903. évi 16401 K 14 f maradványt, mutatkozik 20060 K 20 f maradvány 1904. decz. 31-én. Segélyezésre kiadtunk 1904. évben 69219 koronát; a betegedés 540 esettel volt több, mint az 1903. évben. A vagyonmérlegben látjuk azt a szomorú tényét, hogy az 1904. év végén tagsági járulékokból 24551 K 35 f kint levő követelésünk volt, dacára annak, hogy a biztosításra kötelezettől beszedett, de pénztárunkba be nem szolgáltatott illetékek behajtására helyben iparhatóságilag kinevezett végrehajtót alkalmazunk, a vidéken pedig az ilyen hátralékok beszedésével a megyei iparhatóságokat szorgalmazzuk. Ez erőteljes intézkedések nélkül a kintlevőségek még jobban fölszaporodnának.

A megbetegedések száma 9321 volt, melyből a munkaközben sérült tagok száma 655.

Gyógyászati segédeszközök címén (szemüveg, mankó, sérvköltő stb.) 91 darab adatott ki a lefolyt évben.

Tartott 5 igazgatósági, 4 felügyelő-bizottsági, 1 rovincsoló-bizottsági és 1 választott bírósági ülés.

Az iktatóba érkezett 9414 ügydarab. Elküldetett 10025 darab levél és csomag.

A felügyelő bizottság által december 23-án tartott vizsgálat alkalmával Gerő Ármán rendőrkapitány, mint az iparhatóság feje is részt vett, amely alkalommal a tapasztalt rend felett úgy az iparhatóság feje, valamint a felügyelő-bizottság a legnagyobb meglepetésüknek szóval és jegyzőkönyvileg is kifejezést adtak.

Midőn az előadottakkal évi jelentésünket beadjuk, javaslatba hozzuk egyszersmint, hogy a tartalék-alapot — mely ezidő szerint kamataival együtt 7496 korona 14 fillér — 10.000 koronára kiegészíteni méltóztassék. Együttal kérjük, hogy a közgyűlés jelentésüket vegye tudomásul, a vagyonmérleget, zárszámadást hagyja jóvá s a felmentvényt úgy az igazgatóság, valamint a felügyelő-bizottság részére adja meg.

Elnök bemutatja és felolvastatja 12 aláírónak a vezetőség ténykedését bíráló beadványát, melynek lényege az, hogy az orvosi kezelést hiányosnak találják és ezért az orvosi állások betöltését 3 évenként a közgyűlés által eszközölni kívánják; a táppénzek kiutalványozását késedelmesnek találják; kitagadják, hogy a bejelentést és illetményeket befizetni elmulasztó munkaadókat az iparhatóság elé idézik; végül

az ügykezelést drágának találják és javasolják, hogy a munkaidő jobb beosztása és kihasználásával olcsóbbá tétessék.

Láng József elnök mindenekelőtt tiltakozik a vád ellen, mintha a vezetőség ellen sűrű panaszok merültek volna föl. Jelzi, hogy a vezetőség elleni hajsza kizárólag azok indították, akik a vezetőségtől a betegsegélyezésről szóló törvény, az alapszabályok és az ügykezelési szabályok rendelkezéseibe ütköző intézkedéseket kívántak, amelyeket a vezetőség — természetesen — nem teljesített, mert épen akkor végzene lelkiismeretlen munkát. Pontról-pontra megcáfolja a beadványban felsorolt érveket és indítványozza, hogy a beadványt utasítás nélkül adja ki a közgyűlés, tanulmányozás végett, az igazgatóságnak.

Hosszabb, élénk vita után, a melyben Rákos Vilmos, Szántó M. Mór, Kohn Manó, Wiener Jenő, Kenyeres Béla, Horváth Ferencz, Schwartz Izidor és Lefkovits Lipót vett részt, a közgyűlés egyhangulag bizalmat szavazott az igazgatóságnak és a felügyelő bizottságnak, az igazgatóság jelentését tudomásul vette, a felmentvényt az 1904. évi zárszámadásra, úgy az igazgatóságnak, mint a felügyelő bizottságnak és számolóknak, a szokásos föntartások mellett megadta; a tartaléktőkét 10.000 koronára kiegészíteni rendelte; a 12 aláíró által beterjesztett javaslatot pedig utasítás nélkül kiadta tanulmányozás végett az igazgatóságnak.

Az alapszabályok értelmében megüresült tisztségekre az igazgatóság által előterjesztett jelöltnevsort a közgyűlés egyhangulag elfogadta és köztelkiáltással a következőket választotta meg:

Igazgatóságba: rendes tag Jelinek Ferencz munkaadó, Riedl Gusztáv, Dénes Béla, Steinbach Mór alkalmazott; póttag: Schwartz Vilmos, Buzás György, Weinberger Lajos alkalmazott.

Felügyelő-bizottságba: rendes tag: Hillinger Miksa, Rákos Vilmos munkaadó, Hegedüs Ignác, Lázár Gyula, Darvas Henrik, Simon Jakab alkalmazott; póttag: Leipnik Mihály munkaadó, Ferenczi Sándor, Lefkovits Lipót alkalmazott.

Választott bíróságba: rendes tag: Berkes Bertalan, Silbermann Ignác munkaadó; Weigl Miklós, Bernát Miksa, Markovits Oszkár, Weisz Gyula alkalmazott; póttag: Köblös Ferencz munkaadó, Láncai Gusztáv, Szele Kálmán alkalmazott.

A napirend ki lévén merítve, Láng József elnök örömet és köszönetet fejezi ki a résztvevők higgadt, az ügy komolyságának megfelelő tárgyalásáért és kéri a megnyilvánult érdeklődést jövőre is föntartani, az ülést berekeszti.

Ezzel a közgyűlés az elnök elterjesztésével véget ért.

A 48-as népkör közgyűlése.

Vasárnap délután tartotta meg a nagyváradai 48-as népkör nagy érdeklődés mellett közgyűlését. A közgyűlésen dr. Stocker József elnököl. A megnyitó után Schwartz Izidor jegyző terjesztette be az évi jelentést, utána Weisz Lajos pénztáros mutatta be a kör vagyoni állapotát feltüntető jelentését, mely kedvező a körre. Dr. Adorján Emil a kör alelnöke terjesztette elő, mint a Kossuth-szobor, valamint a beruházási bizottság elnöke jelentését a megindult gyűjtés eredményéről. A jelentést örömmel vette a közgyűlés tudomásul, ugyancsak Katona Mihály könyvtárnoknak a kör könyvtárának állományáról tett jelentését. A könyvtárnoknak és pénztárnoknak köszönetet szavazott buzgó működésükért. A költségelőirányzat elfogadása után megejtették a kör tisztikarának és választmányának ujjalakítását. A titkos szavazás eredménye a következő:

Elnök dr. Stocker József, alelnökök dr. Adorján Emil, ifj. Cser János, jegyző Schwartz Izidor, II. jegyző Kelen Béla, pénztáros Weisz Lajos, könyvtáros Katona Mihály, ügyész dr. Fenyő Sándor, számvizsgálók Mertz János, Pintér Tamás, Stern Soma.

Választmányi tagok: dr. Altmann Jakab, Becz-

kay Lajos, Bencz Gyula, Bereczky Sándor, Bodnár János, Bodnár József, Czegléd Jermiás, Czegléd Sándor, Déry János, Diósy Ferencz, dr. Déry Ferencz, Fried Ferencz, dr. Halász Lajos, Hann Lajos, Homolya István, Karger Sándor, id. Keztyüs János, Király Zsigmond, Kiss Dávid Köblös Ferencz, Kuglis János, Márkucz Sándor, Mátéh István, Milibák József, Mokry János, Molnár János, Nagy Endre, Nagy János, Nagy Odön ezredes, Nemes Lajos, Németh Antal, dr. Pácz Sándor, Pálffy Béla, Papp Sándor, Pelley Sándor, Ramminger István, Stagl Kálmán, Stern Hermann, Sulyok István, Széles Lajos, Sziládky Ernő, Szokolay Tamás, Szücs Ferencz, Vicsay István, Wégnér Mór, Weisz Károly, Wiath János, Zboray Gyula.

Dr. Halász Lajos a Kör 25 éves fennállásának — mely május 9-én lesz — ünneplésére. Weisz Lajos pénztárnoknak pedig a Kör belső életének élénkebbé tétele iránt tett indítványát, felolvasások tartása érdekében elfogadták és a választmányának kiadták.

A rabsegélyező egyesület közgyűlése.

Vasárnap délelőt tartotta meg rendes évi közgyűlését a nagyváradai rabsegélyező egyesület Rádl Ödön elnöke alatt. A közgyűlésen felolvasták az igazgató választmány és a számvéző bizottság jelentését, mely szerint a segélyakció rohamosan növekszik és az egyleti vagy 30.000 korona. A rabiskolában szintén nagy előmenetel tapasztalható s különösen az idegen ajkúak részéről a magyar nyelv elcsúsztatásában. A tisztújításon Rádl Ödön a régi elnök újból megválasztott. Alelnökké Nagy Géza dr. kir. ügyész, titkárrá pedig Korn kir. albiró lett.

Igazságszolgáltatás.**Királysértési pör egy parlamenti közbeszólás miatt.**

— Esküdtszéki főtárgyalás. —

A nagyváradai kir. törvényszék, mint sajtóügyi esküdtbíró előtt ma három hírlapíró állt vádoltként királysértéssel vádolva Barabás Béla dr. egy hírhedt parlamenti közbeszólása miatt.

Még az emlékezetes heves parlamenti küzdelmek idején történt, hogy Barabás Béla dr. a képviselő gyűlésen közbeszólt, kételkedve a királyi eskü megtartásában.

A viharos ülésről az Aradon megjelenő „Függetlenség” rendkívüli kiadásban számolt be. Az újság fővárosi tudósítója azonban nem jól adta le a telefonjelentést s így Barabás közbeszólása még súlyosabb kitételrel került a különkiadás élére, vastag betűkből nyomva.

Az ügyészség nyomban megindította az eljárást a szerző ellen, de egy helyett három is akadt. Így aztán Róna Lajos, Székely Miklós és Pintér Gyula hírlapírók ellen folytatták a vizsgálatot, amelynek során mindhármán azzal védekeztek, hogy ők a címet, csak mint az elhangzott közbeszólást reprodukálták és pedig fővárosi tudósítójuk jelentése nyomán. Az érdekes tárgyalásra tanuk — az érdekelteken kívül nincsenek beidézve s az valószínűleg csak egy napig tart.

Székely Miklós vádlottat az esküdtszék előtt dr. Halász Lajos védi.

Aki passzióból gyujtogatott. Mezősas községben a múlt nyáron egymást érték a tüzesetek s mint később kiderült a gyujtogatást egy fiatal suhancz gyerek követte el, kit csak nagy nehezen tudtak a csendőrök kézrekeríteni. Vad Jánosnak hívják a fiatal gyujtogatót, aki tegnap számolt be az esküdtbíró előtt büneért. A tettet ő maga sem tagadta és a tanuk is rávallottak, azt mondták, hogy a fiatal gyerek szinte passzióból gyujtogatott. A perbeszéd elhangzása után az esküdtek bűnös-

nek mondották a vádlottat, akit a bíróság gyújtogatás bűntette miatt három esztendei fegyházra ítelt. Az ítélet jogerős.

Merénylet a miniszterelnök ellen.

Ilyen czímen közölt hosszabb hírt egyik fővárosi napilap ez évi január 9-iki számában. A hír, amely tulajdonképen dr. Gööz József városi bizottsági tagnak, a budai polgári iskola igazgatójának a nyilatkozatát tartalmazza, elmondja hogy az általános képviselő választások alkalmából a Nyiry-párt a budai Vigadóban vacsorát rendezett, amelyen megjelentek a kormány tagjai is élükön gróf Tisza István miniszterelnökkel. A bankett szép rendben foly le, mikor azonban a miniszterelnök távozott és Gööz leikísérte a lépcső, hirtelen elébük ugrott Hofer Lajos tanító és botját fölemelve, fenyegető hangon kiáltotta:

— Most leszámolunk!

Gööz azt hitte, hogy Hofer őt fenyegeti, de már a következő pillanatban látta hogy Hofer a miniszterelnök felé sujt, minthogy azonban három fokkal lejjebb állott a lépcsőn, az ütés csak az alsó lábszárát érte a miniszterelnöknek. A második ütésben már megakadályozták a detektívek, akik közrefogták, a karját megragadták és a botot kicsavarták a kezéből.

E hír megjeleése után Hofer rágalmozás czímen följelentette Gööz Józsefet. Panaszában elmondja, hogy az egész hír valótlanoságot tartalmaz és csak a bosszu műve Gööz részéről. A tanítótestület mindig segítette Gööz Józsefet a politika terén és a legutóbbi községi választásokon Gööz bizonyára kibukik, ha a tanítótestület nem segíti. Az általános képviselőválasztásokon is Gööz mellett voltak mindaddig, a míg ő a Darányi-pártnak egyik főembere volt, mikor azonban Gööz hirtelen átpártolt a Nyiry-táborba, a tanítótestület elfordult tőle és Gööz ilyen képtelen merénylet hirrel áll bosszút.

Az ügy tárgyalását ma délelőttre tüzte ki dr. Viener Albert budapesti büntető-járásbíró. Mintogy a sérelmes állítások nem tanuk előtt történtek, hanem nyomtatásban jelentek meg, a bíróság leszállította saját illetékességét és az ügy elbírálását az esküdttörvényszék hatáskörébe utalta.

TANÜGY.

Az 1905-906. évi óvó és tankötelesek összeírása.

A folyó évi ápril hóban végzendő óvó- és tankötelesek összeírásának ügyvezetését Rimler Károly polgármester Rész Mihály felügyelő-igazgató hatáskörébe utalta; miért is a felügyelő-igazgató e hó 26-án d. u. 4 órára az összeíróbizottságot a városházán levő hivatali helyiségbe értekezletre hívta.

Rész Mihály felügyelő-igazgató előterjeszté az összeírásnál követendő vezérelveket. Propozíciót az összeíróbizottság egyhangulag magáévá tévén a következő megállapodásra jutott: 1) A házankénti összeírást április első 22-ig bezárólag be kell végezni, mert azontúl a beálló költözések az összeírást nagyon megnehezítenék. Kérik a n. é. közönség, hogy a jelzett időközben lakásán megjelenő összeírók működését akadálytalanra tegyék, maguk vagy megbizottjuk otthon tartózkodjanak. A házankénti összeírásnál 3-20 éves fiú és leánygyermekének vezetéki és keresztnévét születési évét, hónapját és napját, vallását s hogy a gyermek melyik intézetbe s annak mely osztályába jár. Ha a helyben lakó szülőnek gyermeke más városban tanul azért a gyermek helyben lesz felvéve annak jelzésével, hogy melyik intézetbe jár. 15 évesnél fiatalabb gyermekek és szülők is össze lesznek írva valamint korra való tekintet nélkül az összes iparos és kereskedő tanoncok, még pedig gazdájuk lakásán, miért is a tanoncokra vonatkozó születési adatok is nyilvántartandók a tanoncok lakásával együtt (utazás száma). 2) Az összeírást teljesítők: Olasziban: Báthy Zoltán, Nagy Lajos, Domokos Andor s Matkó Benjámín. Ujvárosban:

Bodnár János, Várady István, Mártonffy Zoltán. Külvárosban: Számborovszky Rezső. Váralján és Csillagvárosban: Aizele Sándor és Virányi Győző. Velenczén: Szabó Sándor. A Szőlőhegyközségben: Márkus János. 3) Az iparos és kereskedő tanoncok kivételével (ezeknél korra való tekintet nélkül történik az összeírás) azok lesznek összeírva, kik 1890. szept. 1. és 1902. augusztus 31. közötti időben születtek. 4) A táp és nevelőintézetek intézősége kérték, hogy az alapítványi vagy ingyenes helyeken levő tanulók iskolaköteles korba eső részének névsorát összeállítani sziveskedjék. 5) Ha a születési idő pontosan meg nem állapítható a hozzávetőleges idő jelzendő, mely esetben utána kérdőjelet kell tenni. 6) A főösszesítéssel: Számborovszky Rezső és Nagy Lajos bizatnak meg.

A folyó évben a D. minta mellett a H. minta, mely vallás és nemzetiség szerint csoportosít az összeírás után azonnal el lesz készítve. 7) A beiskolázott gyermekek összehasonlítására nemök szerint két csoportba történik a szoros betűrendbe szedés az akadémiai ABC rend szerint. 8) Az árvaházakban lakó tanköteles koru gyermekek, tekintet nélkül még életben levő egyik szülőjük lakóhelyére, az összeírásba valamennyien felveendők, minthogy az árvaházi gyermekek iskoláztatásáért nem szülőjük, hanem az intézet igazgatósága felelős.

TÁVIRATOK.

Uvari ebéd.

Budapest, márcz. 27. (Saját tud. táv.) Holnap öfelsége udvari ebédet ad, melyre az ellenzéki politikusok is, köztük Kossuth Ferencz, Szederkényi Nándor, Zichy Aladár gróf is hivatalosak. Az udvari ebéden Szentiványi Árpád és Szögyén-Marich László is jelen lesznek.

Átmeneti minisztérium.

Budapest, márcz. 27. (Saját tud. táv.) Politikai körökben az a hír van elterjedve, hogy öfelsége a király Lukács Lászlót fogja megbizni kabinet alakítással. Lukács kabinete csak átmeneti minisztérium lesz s pár hónap múlva lefog mondani. Előbb azonban a legszükségesebb javaslatokat meg kell a képviselőházzal szavaztatnia.

Szögyén-Marich nyilatkozata.

Budapest, márcz. 27. (Saját tud. táv.) Szögyén-Marich László berlini nagykövet egy újságíró előtt kijelentette, hogy az a hír nem felel meg a valóságnak, mintha öfelsége őt kormány alakítással akarná megbizni. Az sem igaz, hogy a király, »homo regius«-nak szemelte ki őt. Most csak azért jött a fővárosba, mert öfelsége az ő tanácsát is kiakarta kérni.

Vád alá helyezett evangélikus lelkész.

Nyitra-Kosztolnáról, írják, hogy az ottani ev. lelkész, Trokán Sándort a királyi ügyészség vád alá helyezte mivel a legutóbbi verbói képviselőválasztás alkalmával a karhatalom intézkedései ellen izgatta a népet.

Az angol királyné Párisban.

Madrid, márcz. 27. Alexandra angol királyné tegnap délelőtt nem Madridba érkezett, a mint azt másban jelentették, hanem Párisba.

NYILTTÉR.

Dr. Schwartz Illés

nő- és gyermekorvos,

RENDEL: d. e. 8-9-ig
d. u. 2-4-ig

Kossuth Lajos-utca
(Mezey-ház)

ERTESITÉS.

Tisztelettel bátorkodom a National Lajstromozó és ellenőrző pénztáraink tisztelt tulajdonosait, valamint az összes kereskedő- és üzlet tulajdonos urakat értesíteni, miszerint én a

National Lajstromozó- és ellenőrző-pénztár r. t.

képviselőségét

Nagyváradon és egész Biharmegye területére

a mai napon átvettem. Ennélfogva abban a keelmes helyzetben vagyok, hogy üzletfeleink bármely kérdezősködéseinek avagy kívánságainak azonnal minden költség nélkül megfelelhetek és azokat a legnagyobb készséggel rögtön elintézhetem.

Sziveskedjenek tehát bármikor alábbi czímre, akár személyesen vagy telefon utján fordulni és bárkinek állók a legnagyobb készséggel rendelkezésére.

Teljes tisztelettel
Nemzeti Lajstromozó- és Pénztárellenőző Készülék r. t.
képviselősege Nagyváradon.

Szkalnitzky Károly, képviselő
„PANNONIA”-szálloda.

Figyelem!

Értesítem a n. é. közönséget, hogy a tavaszi árak u. m: bel- és külföldi *kalapok, nyakkendők, zephir és batist ingek, cipők, utazó- és sport-cikk*ek megérkeztek s áruházamban igen jutányos árban beszerezhetők.

Tisztelettel:
Szép Mihály,
Fő-utca, (Bazár-épület.)

LOVACRIN mesés hajnövesztőszer főraktára.

Bumbera Imre
polgári- és papi szabó.
Nagyvárad, uj „Bazár”-épület színház oldal.

Van szerencsém a nagyérd-mű közönség és Főtisztelendő papság b-cses tudomására hozni, hogy a **legújabb divatu és a legjobb minőségű tavaszi** szöveteim raktáron vannak, melykből a legújabb és legelegánsabb szabás szerinti ruhákat készítem nagybecsű megrnd-íóimnek.

Különösen felhívom a Főtisztelendő papság figyelmét *szima, fekete* áruimra, melyekből nagy raktári tarték a **Főtisztelendő papság részére** Alandóan nagyváradon **reverendá-özimáda** és egyházi **kvadrátu** sokból. Birétum, capuczin, camaura, továbbá

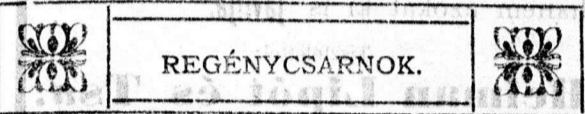
Muczétuma legszebb és finomabb selyemből. Továbbá egyedül raktára a mai idény legszebb és lecsiszertűbb **hit, remény, szeretet övének** (carnulus), mely egyedül csak nálam **szerezhető be.**

Midőn a Főiszteleendő papság és a nagyérdemű közönség becses pártfogását kérem föl kell említenem, hogy elvem mindig a jó munka jutányos ár volt, melyről eltérni a jövőben sem fozok.

Nagybecsű megrendeléseiket karva, maradtam kitűnő tisztelttel:

Bumbera Imre,

65. polgári- és papiszabó.

PENELOP.

Angol regény.

Penelop talán soha sem mulatott még bálban olyan jól, mint ez este. A bátor és erős, gyöngéd és hű Douglassal az oldalán úgy érezte, hogy ez csak izelítő abból a tökéletes boldogságból, melyet ezennel, mint e férfinak hitvese, egész életén át élvezni fog.

Chartres ur is elégedetten mosolygott, mikor innen is, onnan is hallotta kérdegetni, hogy ki az a fekete szemű, szőke haju szép leány? Egész büszkesége fölébredt, a mint leányának ragyogó arcára tekintett, arra az arcra, mely olyan nagyon hasonlított boldogult feleségéhez. Aztán hogyan tud mosolyogni! Éppen mint az anyja. Oh, olyan jól emlékezett rá, hogy az a másik Penelop egykor — régen, szintén csábító mosolygásával izgáta meg őt, s bár megcsipte már haját a dér, még mindig szerelmes volt feleségébe s egyszerű, becsületes szívével nagyon sokszor kérte Istenét, hogy minél hamarabb egyesülhessen elhalt hitvesével az égben.

Éppen letűnt boldogsága emlékeivel foglalkozott a derék Chartres Bob, mikor Penelop, Douglassal táncolva, mosolyogva ellebent előtte. Az öreg visszamosolygott szeretett gyermekére.

— Holnap reggel minden bizonynyal beszélni fogok az atyáddal — mondá Douglas táncközben.

Penelop szerelme és boldogsága teljességében nem szólt, csak pirult-pirult.

Algy is sokat táncolt, de mindamellet egész este rossz kedvű volt. Valahányszor Douglasra és a hugarára tekintett, lelkét csaknem irigység szállta meg; s többször morogta dühösen magában: keserves állapot. Szóval Algy boszus volt s kimondhatatlanul unatkozott.

— Kedvem volna a Douglas tilalma ellenére Nellinek irni — így döhögött magában. — Drága kis Nelli, ő bizonyára megelégednék velem így, a mint vagyok!

S arca mindjobban elsötétült, a mint a kifizetetlen számlák óriási tömegére gondolt. Igaz, szép zsebpénzt kapott atyjától s Penelop is küldött neki titokban a magából egy-egy százast, de mit ért mind ez, ha kiadásai négy-szeresen felülmúlták bevételeit.

Algy nem volt rossz fiu, ezredében is mindenki szerette, mert soha semmi olyast nem követett el, a mi esetleg szégyent hozhatott volna fejére. De könnyelműségéről sehogy sem tudott leszokni s pazarul szórta a pénzt. Tudta, hogy atyja után nagy vagyon marad rá s bár a legkevésbé sem kívánta halálát, de az a tudat, hogy egykor gazdag lesz, nagyon elősegítette pazarló hajlandóságait.

És mégis, noha egészen belé volt merülve az adósságokba, sokkal inkább, mint valaha, — mégis szerette volna nőül venni Graham Nellit, és haragudott barátjára, Douglasra, a miért ez, mostani viszonyai között, hallani sem akart róla.

Penelop, korán reggel, éppen szobájába tért, mikor valaki kopogtatott ajtaján. Nem sokára ezután az Algy hangját hallotta, a mint

kérdezte, szabad-e bemenni? Penelop még mindig az elmúlt éjszaka boldogságán tündövedve, vidáman felelt:

(Folyt köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A magyar gazdatisztek nyugdíj-ügyi kongresszusa. A Gyakorlati Gazdatisztek Orsz. Egyesületének igazgatósága a legközelebb tartott választmányi ülésén, illetőleg a gyakorlati gazdatiszteknek mult évben lefolyt országos kongresszusa utasítása folytán az általánosan kötelező gazdatiszti nyugdíjügy tárgyában f. é. május 21-én megtartandó országos kongresszust hiv össze a fővárosba. A kongresszusra meghívotnak mint legközvetlenebbül érdekelték: Magyarország földbirtokosai és a gazdatiszti osztálynak magyar honossággal bíró tagjai — tekintet nélkül arra, hogy oklevelesek, vagy nemoklevelesek, de felkéretnek a minél nagyobb számban való megjelenésre a magyar törvényhozók is. A kongresszusnak tárgyát a Merza-féle — általános kötelező gazdatiszti nyugdíjügyi tervezet — képezi; — de egyszersmind mint külön vitatételek tárgyalatni fognak az említett tervezetből kiemelkedő egyes kiválóan fontos kérdések is, így: a gazdatiszti nyugdíjgynek törvénybe való iktatása kapcsolatosan a gazdatiszti törvény revíziójával, tehát a gazdatiszti ügy kodexének megalkotása; a nyugdíjgy jogkörébe való felvétel a vármegyei gazdasági egyesületek által; — a meglevő magán-nyugdíjalapok ügye tekintettel a földbirtoknak holdankinti 25 fillér áldozatára; — az özvegyek nyugdíjkérdése és a serdületlen árvák nevelési pótléka stb. A tételek előadóiuul jelesebb szakérők kéretnek fel. Felhivatnak egyuttal az érdekeltek, hogy a fentiekhez hasonló tételekúl használható indítványaikát f. évi április 15-éig a Gyakorlati Gazdatisztek Országos Egyesülete igazgatóságához (Budapest, VII., Baross-tér 14. szám.) küldjék be.

Értéktőzsde.

Budapest, márcz. 28.

Oszrákhitelrészvény	— — —	512.94
Magyar hitelrészvény	— — —	806.50
Leszámitoló bank	— — —	464.50
Rimamurányi	— — —	514.—
Osztrák-m. államvasuti részvény	— — —	649.—
Közúti vasut	— — —	569.50
Városi villam s vasut	— — —	339.—

A gabonatőzsde határidői.

Budapest, márcz. 28.

Buza apr.-re	— — —	18.34
Buza máj.	— — —	18.22
Rozs apr.-re	— — —	14.76
Tengeri májusra 1905.	— — —	15.66
Zab apr.-ra	— — —	14.86
Repce aug.-ra	— — —	23.60

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1905 márcz 28-én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	118.70
Magyar koronajárdék 4%	— — —	98.20
Magyar koronajárdék 3 1/2%	— — —	89.75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	98.75
Horváth-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — —	98.75
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	— — —	222.75
Titza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	— — —	17.2—
Osztrák járdék papirban	— — —	100.30
Osztrák járdék ezüstben	— — —	100.60
Osztrák járdék aranyban	— — —	1.20
Osztrák korona járdék	— — —	100.50
1860. oszt. államsorjegyek	— — —	157.75
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	16.42
Magyar hitelbank részvény	— — —	788.75
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	676.50
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — —	660.75
20 frankos arany (Napolendor)	— — —	190.7
Német birodalmi márka	— — —	11.7.20
London vista	— — —	2.40
Páris vista	— — —	95.32
20 márkás arany	— — —	23.46

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Rasid. A már közölt tereza jobb volt sokkal a Rákóczi félenél, azért találtuk helyesebbnek emezt legalább egyelőre le nem adni. A mostaniért köszönet, közelebb jönni fog. Hát a *revisor* kitűnő tollából nem kaphatnánk néha-néha egy-egy becses közleményt?

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

4681—1905 szám.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala mint I. foku iparhatóság ezenel közhirre teszi, hogy a Rezső István által felállítani szándékolt bétisztító telep telepengedélyezése tárgyában folyó évi márczius hó 30-ik napjának délelőtti 11 órájára az ősi tér Fogoly-utca 6 számú házhoz helyszini tárgyalást tűzött ki, a mely körülményről az érdekeltek oly figyelemzetéssel értesítetnek, hogy esetleges kifogásaikat a helyszini tárgyalás alkalmával adják elő, mert a későbbben teendő felszólamlások figyelembe vétetni nem fognak.

Nagyvárad, 1905. márczius 21.

Papoczi Ferenc

t. r. 16kapitány.

Felhívás

a **Filléres Takaré- és Segélyszövetkezet**

1905. május 1én nyitja meg

5-ik évtársulatát.

Egy üzletrésznek alapját az évtársulat tartalma alatt — 3 éven át — hetenként kötelezőleg fizetendő 20 fillér képezi.

A szövetkezet célja az, hogy egyrészt a tagok részére kisebb összegű hetenként ismétlődő betétek által a **vagonygyűjtést** lehetővé tegye, másrészt, hogy ugyanazon tagok betéteik arányában olcsó kamatláb mellett kölcsönöket kaphassanak.

A beiratások a **Leszámitoló és Felzálogbank helyiségében** (Bémer tér, Lévai palota) eszközölhetők, a befizetések ugyanott lesznek teljesítendők.

A **vidéki beiratkozók** a heti befizetéseket a postatakarékpénztár utján **portómentesen** teljesíthetik.

Egy heti befizetéssel már a mai naptól fogva minden beiratkozó megkapja a nevére kiállított könyvecskét.

Nagyvárad, 1905. márczius hó.

„FILLÉRES“

takarék- és segélyszövetkezet.

Hirdetmény.

A **polgári takarékpénztár zálogházát** a mai napon beszüntette és azt a **Biharmegyei takarékpénztárnak** átadta.

Felhivatnak az elzalogosítók, hogy tárgyaik rendezése miatt a **Biharmegyei takarékpénztár** Kossuth-utcai zálogházában intézkedjenek.

Nagyvárad, 1905. márczius 28-án.

Polgári takarékpénztár

részvénytársaság.

Hivatkozással a fenti hirdetményre, értesítjük az üzletfeleket, hogy a **Polgári takarékpénztártól** átvett zálogok a mai naptól fogva zálogházunkban, Kossuth Lajos-utca, rendezendők.

Biharmegyei takarékpénztár

MINDEN MŰVELT EMBERNEK

tájékozással kell ma bírni az „occult tudományok“ felül.

A spiritizmus, psychizmus, médiumizmus, a magnetizmus, hypnotizmus, szomnambulizmus, a clairvoyance, telepathia stb.

az „*érezékfölötti világnak*“ olyan jelenségei, melyek elől ma már nem elzárkózni kell, de azokat tanulmányozni kötelesség, ha azt akarjuk, hogy hozzájáruljunk.

„MAGYAR SPHINX“

czim alatt most egy folyóirat jelenik meg, mely feladatát tűzte ki az *occult tudományok* propagálását hazánkban is, és pedig a külföldi irányú *előkelő színvonalon* álló folyóiratok mintájára,

— **kritikai és tudományos alapon,** —

menten minden vallási rajongástól, elfogult túlzástól és éppen a tévhit, babona és charlatánizmus leküzdésére.

Mutatványfüzetet 50 fillér ellenében küld a **MAGYAR SPHINX** kiadóhivatala Baróth, Háromszék m.

Ugyanitt közelebről meg fog jelenni:

„**A HYPNOTIZMUS CSODÁS VILÁGÁBÓL**“
Érdeklődők forduljanak a „M. Sph.“ kiadóhivatalához.

Építetők szives figyelmébe!

Van szerencsém a t. építelő közönség szives tudomására hozni, hogy Budapestről, hol több éven át az építkezés minden terén való gyakorlati kiképzése végezt tartózkodtam, s Nagyváradon, mint

építési vállalkozó,

letelepedtem.

A modern építési ipar minden terén szerzett bő tapasztalataim képesítenek arra, hogy mélyen tisztelt megbízóm legmagasabb fokú igényeit is kielégíthessem és úgy pontos, mint becsületes munkával megelégedését kiérdemeljem.

Elvállalok építési tervezést, valamint kisebb nagyobb építkezéseket, javításokat és épületeknek állandóan való jókarban tartását év számmra. B. leveleikre személyesen is megjelenek.

Kiváló tisztelettel

Kováts Sándor

okl. építő-vállalkozó. Hármass-u. 21. szám.

Ujnyaralási vállalat

— **külföldi minta szerint.** —

Van szerencsénk a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy szücs-műhelyeink vezetésére egy külföldön elsőrangú cégéknél nyert bő tapasztalatu szakavatott szücs mestert alkalmaztunk, ki is a nyaralásra szánt utazó- és szörmeárukat nemcsak lelkiismeretesen **gondozza**, hanem azokat ki is **javítja**.

Tisztelettel:

Heiman Lipót és Tsa.

1104.

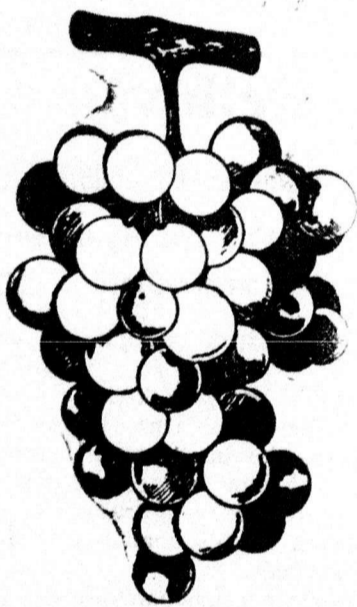
A cég szüese;

Adler Jakab.

Telefon: 243.

Telefon: 243.

Raktárak biztosítva vannak.

«Milleniumtelep» Nagyösz.

Legolcsóbb árak!

Legolcsóbb árak!

Szép és tartós szőlője

csak annak lesz, a ki ingyen kéri Magyarország legnagyobb szőlőiskolájának árjegyzékét, a mely szőlőiskola állami segélyvel és állami felügyelet mellett létesült.

Uj kefeüzlet.

Tisztelettel van szerencsém a nagy érdemű közönség tudomására hozni hogy a Zöldfa-utczába több években át **fennálló kefe-üzletemet Szent-László-térre, Rimanóczy házába, a Holdas templom mellé helyeztem át.** Ezekután a n. é. közönséget felkérem, hogy szives párt fogásokkal szerencsételni sziveskedjenek.

Tisztelettel.

Bauer Victor,
kefe-kötő mester

Nagy magtár kiadó.

Várad-Velenczén a volt, Wienberger-féle telepen. Ertekezhetni a **KALAPGYÁRBAN** Friedländer Hermannál. Telefon: 143.

„Nagyváradai Hitelbank“

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

házak és földbirtokokra 10—50 évi időtartamra a legolcsóbb kamatláb és a legelőnyösebb feltételek mellett

**törlesztéses
jelzálogkölcsonöket
nyujt,**

melyeket a legrövidebb idő alatt folyósít. Kölcsonkérő részről hiteles telekkönyvi kivonat, kataszteri birtokiv és esetleg községi becsü-bizonyítvány mutatandó be. Drágább kamatozásu kölcsonöket bélyeg és illeték-mentesen convertál.

Elfogad bétékönyvecskékre és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett összeg után **5%-os** kamatot fizet.

Előnyös feltételek mellett leszámítol váltókat. Értékpapírok, ékszerék és terményekre előleget ad. **Az igazgatóság.**

Vidéki és helybeli telefon 63.

NÁDOR HENRIK és TÁRSA czipő nagyraktára

NAGYVÁRADON, Kereskedelmi-palota.

Van szerencsénk a n. é. vevőközönséget tisztelettel értesíteni, miszerint a tavaszi idényre megérkeztek kitünő minőségű női-, férfi- és gyermek-czipők óriási választékban, feltünő olcsó szabott árak mellett kaphatók csakis **Nádor Henrik és Társa** kizárólagos czipő nagyáruházában (Nagypiacz-tér Kereskedelmi-palota.)

Vidéki és helybeli telefon-rendelések a legpontosabban eszközöltetnek.

Szilid kiszolgálás.

Szabott árak.